

სრ.ვეკა ვ ახტალა კ კობერი სნაჩალა დეიფთვალვი კვირიკიანვი, ა ზემო კალკედონიკა ვეფვი მხარგრძელვ (ივანა ატაბაგა). ვ ახტალსკომ მონასტერე ბელ იქ ჯერფვენიკი. ცარიცა ტამარ კ ივან ატაბაგ პოჯალვალვი მონასტერე პომესტია კ ნეპრიკოსნოვენიფთ. კაკ ბელი უკაზანო ვიფე, აფრეკოვ ტიპიკონა, იფვესტნო პოდ ნაზვანიემ ტიპიკონა "ნეიფვესტნო მონასტერა", დოჯნო ბეფე პრენადლეჯიფე მონასტერე ახტალა.

ვ დისერტაციი აფსოვე ვნიმანიე უდელოე ფეოდალნიემ როდამ, დეიფთვალვიმ ვ კვემო კარტლი, კორე ვე ნაპრავლიე პოლიტიკესკიე იფორიე აფო კრეა. როდ კვირიკიანოვ ნაფიდილეს ვნერაფრევიე ვიფვი ს იფორიე გრუჯინი X-XI ვე. არმიანიკესკიე უფენე სჩიფაიფ, კოე არბელი, პრეფსავლიე სობოი კალკედონსკიე ვეფვი როდა მამიკოიანოვ, ნო აფსოვე ნეკორეფ სვედიეფი სტეფანოზა არბელიანი ა ნაიფალიე გრუჯინსკიე იფოჩნიკოვ, მი სჩიფაემ, კოე არბელი აფო აფვეფენიე როდა ბაგვაფეი, იფსელიფნიფეს ვ სანფვიდე. იფლედოვანი კოიფესიონალნიე კ სოციალნიე ვიფროსოვ პოკაზალი, კოე პოჩტი ვეფე ფამილიე დეიფთვალვიე ვ კვემო კარტლი, პრეფრალიე სვიე ვლადენია ვ იმენია. ნესლოფრა ნა პოლიტიკესკოს გოფსოდსტვო არმიანი პრეფვიენიე აფრედელენიე ვრემენი, პოლოჟენიე ვერონსპოვედანიე ნე იფმენილეს.

СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ ТРУДОВ

1. Епископ Антон Тулансдзе, Цискари 1996, N11-12;
2. Из истории борьбы феодальных династий во II половине XII века (на английском), Вестник Академии наук Грузии, 154, N2, 1996;
3. Наименование и титулатура Квирикянских царей Ташир-Дзварагетского царства (на грузинском, на английском), Вестник Академии наук Грузии, 156, N1, 1997;
4. Происхождение рода Орбели, месхети, 1998, N2.

1672-

9(44-922)

ქ-841

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ქეთევან იუზას ასული ქუთათელაძე

ქვემო ქართლის სოციალურ-პოლიტიკური ისტორია

(IX საუკუნის ბოლო-XIII საუკუნის დასაწყისი)

სპეციალობა 07.00.01 საქართველოს ისტორია

ავტორ ეფერატი

ისტორის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად

თბილისი
1998 წელი

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის კათედრაზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი — ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ნ. შოშიაშვილი.

ექსპერტი: ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი თ. დუნდუა

ოფიციალური ოპონენტები: 1. ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი კ. კუცია.

2. ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ჯ. სტეფნაძე

წამყვანი ორგანიზაცია: კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტი

დაცვა შედგება ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს H.07.01.C.N1 სხდომაზე "14/11" 1998 წ. "14" საათზე. 380028, ქ. თბილისი. ი. ჭავჭავაძის პროსპექტი 1, სხდომათა დარბაზი,

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

ავტორეფერატი დაგზავნილია "14" XI 1998 წ.

სპეციალიზებული საბჭოს სწავლული მდივანი — ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ნ. ვაჩნაძე

ნათიკო ვაჩნაძე

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

თემის აქტუალობა. საქართველოს სამეფოს ერთიანობის შენარჩუნებისათვის ბრძოლაში არსებითი მნიშვნელობა ჩვენი ქვეყნის სამხრეთ ზღუდეს — ქვემო ქართლს ენიჭებოდა. ის ყველაზე პირველი განიცდიდა დამპყრობთა აგრესიას და ყველაზე ხანგრძლივად რჩებოდა მათ სათარეშო ობიექტად. ამის შედეგად ქართველობა ქვემო ქართლში პერიოდულად მცირდებოდა და აქ არაქართული მოსახლეობა სახლდებოდა. თანამედროვე ეტაპზე, როდესაც ქართული მოსახლეობა ქვემო ქართლის მიწა-წყალს კვლავ უბრუნდება, ამ კუთხის ისტორიული წარსულის გაშუქება განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს. ქვემო ქართლის შესასწავლად მრავალი ისტორიულ-არქეოლოგიურ-ეთნოგრაფიული ექსპედიცია მოეწყო, რომელმაც აქ გამოავლინა და შეისწავლა ქართული მატერიალური კულტურის ძეგლები. აღნიშნული კუთხის შესახებ არაერთი მნიშვნელოვანი გამოკვლევაა გამოქვეყნებული, სადაც ქვემო ქართლის ისტორიულ-არქეოლოგიური საკითხებია განხილული. მაგრამ ამ მხარის ისტორიის კვლევა ცხადია, ჯერ კიდევ არ არის ამონურული. განსაკუთრებით ეს ეხება სოციალურ-პოლიტიკური ისტორიის საკითხებს, რომელთა კვლევა საქართველოს ისტორიის ბევრ ბუნდოვან პრობლემას სინათლეს მოჰყენს.

2891-1691

გამოკვლევის საგანი. სადისერტაციო ნაშრომის გამოკვლევის საგანია ისტორიული ქართველების შედეგად განსაკუთრებით დაზარალებული საქართველოს ერთ-ერთი კუთხის ქვემო ქართლის სოციალურ-პოლიტიკური ისტორია IX საუკუნის ბოლოდან XIII საუკუნის პირველ ათეულამდე. ნაშრომის ქრონოლოგიური ჩარჩო განპირობებულია შემდეგი მოსაზრებით: IX-X სს-ში აქ ერთმანეთს უპირისპირდებიან სომხურ-ქართული პოლიტიკური ძალები. სომეხმა ბაგრატიუნებმა IX საუკუნის II ნახევარში ქვემო ქართლის მნიშვნელოვანი ტერიტორია დაიპყრეს და მისი შენარჩუნების მიზნით X საუკუნეში ტაშირ-ძორაგეტის სომხური სამეფო დააარსეს, რომლის ცენტრი სამშვილდე იყო. მმართველ საგვარეულოს ბაგრატიუნთა დინასტიის გვერდითი შტო კვირიკიანთა გვარი წარმოადგენდა, რომელიც X-XI სს-ში მოღვაწეობდა ქვემო ქართლში. თურქ-სელჩუკთა მიერ XI საუკუნის II ნახევარში დაპყრობილი ქვემო ქართლი დავით აღმაშენებლმა გაათავისუფლა და საქართველოს შემოუერთა. ამ მხარის გაათავისუფლებაში განსაკუთრებული წვლილი